

БОРИС
ГАВРИЛОВ

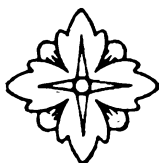

МЭГІНИГЬОЙ
ВАСАЛИ

БОРИС
ГАВРИЛОВ

МЭГНИГЬОЙ ВАСАЛИ

МАХАЧКАЛА, ДАГУЧПЕДГИЗ, 1979

С (тат)
Г 12

Гаврилов Б.

Г 12 МэгИнигьой васали. Махачкала, Даг-
учпедгиз, 1979.

64. с.

Весенняя песня.

С (тат)

Автор эн и книг «МэгИнигьой васали» — Борис Гаврилов гьисди еки эз куьгьне шогьиргьой тати. Стихигьой эн у э сиимуьн салгьо дофус зере оморенбируьт э гозит «Зэхьметкеш», доре оморенбируьт э радио, гIэре недоре гьер сал дофус зере оморенуьт э альманах тати.

Борис Гаврилович эз жогьиле салгьой хуьшде те пенсия рафде бири педагог, хунди гIэилгьоре, хуте сохдембу угьоре зугьун дедеире эри хуб дануьсде. Шогьир ве педагог Борис Гаврилов хуб дануьсде зиндегуни гIэилгьой школаире, хосиетгьо, дивэгIгьо, возигьо ве войгегьой эн угьоре.

Э и книг дешенде стихигьо нуьвуьсде оморет э гьэд ченд салгьо. Угьо нуьвуьсде оморет э ГIуьзет эн буьзуьрге сервор эн гьемей жофокешгьой гIуьлом В. И. Ленин, партией Коммунисти, эри гIэзизе Ватан совети, бирорлуье дусди эн хэлгьгьой вилеет иму, эри ГIуьзетлуье жофой одомигьой совети, игиде коргьой энугьо, эри расде дусди, хубе хьовири, дуьруьсди э гIэрей эн гIэилгьо, школаигьо.

И книг гьисди эри чуькле хундегоргьо, гуфдире мубуки — хубе бэхши эри эн угьо эз шогьир-педагог.

*Хьизгьил Авшалумов,
гIуьзетлуье корсох культури
РСФСР, лауреат эн республи-
кански премией э нум эн
С. Стальский.*

ЛЕНИН

Ленин зиндеи гьер вэхд э гІуьлом,
Э буьтуьн дуьньегь гІилм ю гьисди лов.
У доре эгъуьл, у доре илгьом,
Эз суьрх нуьвуьсде вери э сер мов.

Э куре чумгьо дешенди товуш,
Хэсдее гъуле дори у гъэнет.
Инсоне сохди гъэнетлуье гъуш,
Сэхьиб мол — девлет, сэхьиб овгъот.

Зугьун лолгьоре у сохди ошгор,
Э дес хэлгъ дори дефдер ве гъэлем,
Ленини имуре руьхь дорегор,
Э пушойму де у доре гІэлем.

Нисди э дуьньегь ужире хори,
Ленин недебу гьич э е кифлет.
Нум Ленин гьисди, нум бэхдевери,
Муьрскеше хэбер сохди эз хифлет.

Ленин зиндеи гьер вэхд э гІуьлом,
Э буьтуьн дуьньегъ гІилм ю гьисди лов.
У доре эгъуьл, у доре илгьом,
Эз суьрх нуьвуьсде вери э сер мов.

ПАРТИЯ

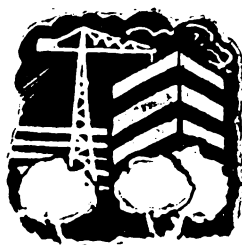
Деде хъэсуъл овурде,
Шир доре сохди келе...
Партия эгъуъл доре
Овурди э и мэгІреке.

Деде эз гъул ме гуърде,
Сохди мере поегерд...
Партия гъувот доре
Сохди э ён мердгъо — мерд.

Деде мере куьнд сохди,
Эз хубе хъовир — хъэрмэхъ...
Партия очугъ сохди
Э пушой ме дуде рэхъ.

Деде хъэрекет сохди
Соху мере эхир ник...
Партия хуте сохди
Э рэхъ Ленин — большевик.

Гъемей гІуьмуьр гъэрхундум
Партия не дедере...
Дедере ме бэхш мидуьм,
Партияре — гІуьмуьр ме.

ВАТАН

У тиконлугъ, гъумлугъ бугъо муьлкгъо,
Э мэгІдон култури чаруьсди.
Вокурдет раче жире фабрикгъо,
Э гІуьзет ватан социалисти.

Э гьер тараф азаде вилует,
Гъеме миллетгъо суьгъд бирор бирет.
Вокурдет завод, колхоз, буругъ, шахт,
Рузгъош гъони диеш бири хошбэхд.

Инсон ватан ме гуьл васалини,
Вегирдет тербией эн Ленини.
Гъэреул серхъэд, кукгъой пулати,
Кукгъой ватани, муьхъкем поисди.

Э корхонегъо э мердгъоревоз,
Зенгъош кор сохденуьт э эшгъэвоз.
Варасире сур гьер жуьр машине,
Э гьер кор бирмунденуьт нишоне.

Иму гьисдим кук, Ватан гьисд деде,
Улкере гьер руз пушово берде.
Ватан ме гьисд богъ, рачи улкегьо
Ватан совети, дедей игидгьо.

Э пушой хэлгъгьо норе меслэхъэт,
Э гоф туь, гьеме биренуьт рази.
Э буьтуьн дуьньегъ туьре гьисд гIуьзет,
Тевесер поисдей э сер дузи.

МОЗОЛЛУЕ БАТАН

Жоборде дедей ме, туь бэхдевери,
Кукгьой туь э еки суьгъде бирори.
Ек бире, дуьшмене зерет э хори,
МигІидгьой азади норет эй Ватан!

Э расди ве дузи туь вероморей,
Э довгІо ве жофо гъувотлуть бирей.
Овозей азади дуь — бо жар зерей,
Э гуьл васали безетмише Ватан!

Эз холиш рachte вараисди зими,
Э хунче дери гьер завод ве мэгІдон.
Э гъэд туьш гье дери шори хуроми,
Кукгьой туьш рачуьт э рачи туь Ватан!

Паздегь бирорим иму э мейду,
Руз — бе — руз бирени улке оводу.
Партия норе пенжсалине план,
Зуте бегьем мибу, гІэзизе Ватан!

Кукгьой-кукгьой туьш, эз Мезрей Дагестан,
Эй туь, деде бесденуьт раче десдон.
Хошбэхди э иму гьер софо инсон.
Партия овурде мозоле Ватан!

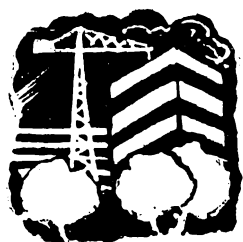
ВАСАЛИ ВАТАН МЕ

Е-бо дениш шоре рузгьой васале,
Гуьллуй сохди гьер чор тараф улкере.
Жогьилгьойму дошде хьуьрмет келере,
Э девр иму жогьил бири сад сале.

Дегиш бири э улкей ме руй хори,
Хэлгъ иму офди динжи — бэхдевери.
Дедегьо эз дуьли сохденуьт шори,
Кукгьо — духдERGьойму хундегор бири.

Э Ватан ме бешгъэ нисди зен эз мерд,
Э жофо дери хуьрмет, келе гьуьзет.
Жофокеше э иму гьисди хьуьрмет,
Коммунизм эйму гьисди келе ниет.

У рузгьоре иму мивиним, бирор,
Эз жофойму гьер вэхд гьисдим дуьл шор.
Эз жофо дире бэхд ники ве шори,
Бирори жар мизенуь э руй хори.

ДУСДИ БАТАН

Дусди Батан дери э дуъл,
Дуълиш хумнеи э булдуър.
Раг бемзери э сим эн саз,
Дуъл хунденге сохденуъм хъэз.

У дусди гъисд гуъл эн дуъл ме,
Нивегируъ уре дуъшмен.
Те э шогъир дегъо нефес,
Э у гъич кес нирасуъ дес.

Бисдорумгеш эз чумгъо кур,
Нибошум ме эз Батан дур.
Бисдорумгеш эз гушгъо кар,
Дуъл мисоху гъемише кор.

Эз зугъун лол бошумгъо вэхд.
Гъэл мигируъм Ватане сэхд.
Те поисде дуъл ме эз кор,
Гъе михунум, Батан, дуъл щор.

Пушой муърде, муьгьеббете,
Мидуьм э кук дэгІно зере.
— Сэхд ги кук ме, омонете,
Эз ме зиёд эй верзире.

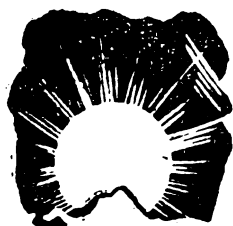

ДОГЪИСТУ

Шербете гловгъой Догъисту,
Махачкала, Речал — су.
Ахти, Талги, Исти — су
Себеби эри жун согъи.

Гьер жуьре шербет емиш богъ
Мелхъэми эри нечогъ.
У темизе шогъвор догъ
Жевгъери эри жун согъи.

МэгIжуьме мейвой Догъисту,
Буле бегьер богъ — бисду.
Махачкала, Речал — су,
Себеби эри жунсогъи.

ДЕРБЕНД

Унжо, э у гъумлугъ бугъо жиге,
Э гъирогъ дерьёгъ, э сер жигъжигъэ.
Вокурдейм комбинат, е ченд завод,
Шегьереш сохдейм рач обод.

Дешендейм богъгъой онгури — сиби,
Агроном колхозиш — кук косиби.
Зу вир бири юхсули эз шегьер,
Богъгъош доренуът лап раче бегьер.

Тенге кучегъо, хунегъой гуъли,
Эз минжи шегьер бегъем нисд бири.
Вокурдейм хунегъо е ченд жерге,
Э жигей эз бун дебугъо дерче.

Муълкгъо бируътгъо нифри ве офри;
Гъуругъ, муълк-Хочи не Чул кофори,
Сурет ишу дегиши имбуруз,
Ободуът — чуън вараисде гІэруъс.

Пире Каспия, бугьо туьнд, бисабуър,
Гуйге гьони дануьсди гъэдуър.
Э гIовгоьй Волга сохде бэхили,
Каспияш мидуь гъувот электри.

Шогьоди эй расди гьер риз ве бенд,
Гьисд гъэдимие боругьой Дербенд,
Гъэле веригьо э гъуьндуьри догъ,
Минорет — деригьо э мезрей богъ.

ВАСАЛ

Хубе бэхш эн сал, омо васал,
Журай дешендуът суруй гъушгьо,
Э кор дерефд жофокеше эл,
Пушоте хьозур бирегоргьо.

Ведерафд колхоз э овлогъи,
Эри тум шенде э бэхьсевоз.
Э бэхьс дереуът колхозгьой богъи,
Ветэгъэчигьо э шаргьоревоз.

Гъэгърлуе булут тоймиш бире,
Веди бири гуьзеле чуьшме.
Колхозигьоре э кор дире,
Сэхд дердежер биренуът дуьшмен.

Эшгъ эн колхози бэхьси — план,
Зурбо э кор эшгълуь сохдегор.
Дусди ю бэхьс социалистини,
Плангьоре зу бегъем сохдегор.

ПОИЗ

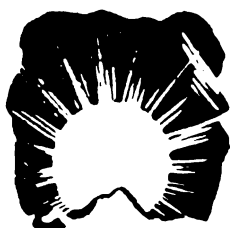
Омо поиз, воруш шур — шур,
Эрхгьой куче глов бисдо пур.
Емиш доргьо гьеме гьони,
Могъбун, сер гъуз, тип — тигъини.

Хэйли кутэхь бире рузгьо,
Дегиш бири эвир гьово.
Гъушгьо е рач суру бесде,
Эдет шев — руз гье паруьсде.

Не мунди у савзе холи,
Вамасири хок эн хори.
Хуьшге хори хуб сохди гъиз
Эз и буле воруш — поиз.

Велггьой доргьо хэзон бире,
Кулок берди те бин куле.
Гуйге гьеме дери э хов,
Э сер нерме хьэлов эн гъов.

Э кор дори колхоз гъони,
Колхозник э трактор вери.
Кутон зере кошдени тум,
Гузет сохде буле гендуьм.

ЭРИ СЕРВОРГЬОЙ ЛЕШГЕР СОВЕТИ

Мухькемуът серхьэдгьой иму,
Мусалати мемлекет,
Гъэреул мезрегьой иму
Гъисдуът эзгъуне пулат.

Гъушгьо зеренуът гъэнет,
Лем зеренуът гемигьо,
Жерге — жерге поисдет
Ихьдиборлуье кукгьо.

У орденгьой синей ишму
Буьнуышуът келе гІуызет,
Э сер лешгергьо нум ишму
Норет келе хьуьрмет.

Э туп жогьоб мидуът тупгьо
Э штык мипоют штыкгьо
Гъушгьой пулати эз гьово
Мерг мивенгенуът э дуьшменгьо.

Э гьорой мидим жогьоб
Эри еки гьозоргьо.
Дуьшмен гьич вэхд нидуьт тоб.
Гьич мегердо довгIo.

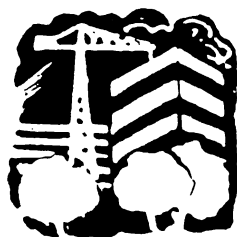
Э ГҮҮЗЕТ ИГИДГҮО

Э гҮүзет игидгьой улкей совет
хунденуым мэгҮнире,
Дуьшмене угьо селт бесгун дорет,
гуьнжундет жофоре.
Жоборде кукгьо э гьер тараф кор
бараси бирмундет,
Эз туьгьуым хори, э асму те менг
илчигьо вокурдет.
Вилоет Совет — софе жофо,
Гье гуьнжундени
шоре рузгьо.
Зарблуе кориш э руй хори,
Гьисди бэхд — мозол эн зиндегуни.

У сугьде кукгьой вилоет совет,
гьуьнере бирмундет,
Э и зурбое довгҮой Ватани
жун гьурбу сохдет.

Духдергъо зенгъо карасди э дес
гъе э кор поисдет,
Шевгъо ве рузгъо карасди э дес
диеш желд кор сохдет.

Э дуъл гьер корсох дери е мелеб,
эй Ватан игид бу,
ГІәлем жофоре гъуьндуър веберде,
гъе э пушо дебу.
ГІәлем Ленине э келлей планет
Муьхъкем дезерени,
ГІилм Лениниш, эз чуьшмеш зиед
гъе товуш дорени.

ЗУРБОЕ УЧИТЕЛЬ

Гурунде хэбер сохд мере кефсуыз,
Мундум сер гъуз, бисдорум лол — гофсуз,
Гьетте шинире беде хэбере,
Буьзуьрге учитель, муьрдеи туьре.

Гуйге эри ме бисдо торики,
Пушой чуьшмереш гуьрд сиегье булут,
Эри буьзуьрге кук ватан, Горький
Э ёс офдо и руз гьемей вилоет.

Туь бирей э гоф, Горький, чуьн заргер,
ТэгИрифменди нум туь, сараф-сарафгьо,
Нуьвуьсдейгьоре гьишдей едигор
Пуьзетлуьни нум туь э гьер тарафгьо.

Эз кор нипою туь доре гъэлем,
Руз — беруз зиёдтеш мибошим муьхкем,
У гъэлем туь гьисд эй дуьшмен чуьн штык.
Э дес гьер игид, шогьир — большевик.

ЕРЭГЪ ЗУЛМЕТИ

*Дин-доглот —
тирьеки эри могьлугъ.*

К. Маркс

Ченд гьозор сали дегьишди
Инсоне э гъули те муърде.
Хьофд гъэде эрэгъэ рихунди
МигИидгъой динире эй гирде.

Э Мисри ченд фендгъо бирмунде,
«Мишини дерьегъе хуышг сохдгъо?»
Эз асму менобе рихунде,
Э («Синей») могьлугъэ овурдгъо?»

Атеизм очугъ сохд Мишире,
Векенде лигъобе эз сифет.
Жофокеш, шинохит хуб уре,
Те гьони э зир зулм дегьишдет.

«Весиет» Мишире туь гирде,
Демундей гъемише э тенги.

Эхири гъэжгъуре фурухде,
Восдорей гереки «гъогъоли».

Эй кини мигІидгъо, жофокеш?
Эй гІошир не раби нисди-ми?
Эз ранж туь пур сохде куьфгъореш,
Э ишму гъэзоби нисди-ми?

Гъе эз сер, дин догІот сегъмунди,
Гъэдерсуьз пусд туьре векенде
Э гъули ерэгълуь поюнди,
Э рэхъгъой гъэлти деберде.

Варасит гъэзоби дэгІоте,
Векенит энгуьле чумгъоре.
Шинохит дуьшменгъой имуре,
Лов сохит лулегъой маргъоре.

Ченд салгъо хьукуьмет советгъо,
Э гъэршуй дин-догІот поисди.
Жофокеш! Вессит! Вессит! Мундейтгъо
Те гъони э рэхъгъой гъэлети.

И стихигъо нуьвуьсде омори эеки э жовоне шогъир
татиревоз э Монувэхъ Дадашовевоз.

ДУХДЕР АСТАРА

Кук:

Гъери духдер
э ёр биёр
у куьгъне девре.
торе рузе,
муьрсе, гІэрсе,
пуче гІуьмуьре.
Небу туьре
гъич ихдиёр
э пушой жэгІмет.
Э шовгІой туьш
небу бовор,
бири бихьуьрмет.

Духдер:

Угьо гъеме
фурмуш бирет
не вогошдени.
Биьйт гъони

хуним мэгІни
эз дуъли-жуни.
Э гьер жиге
вери нум ме
э хьюърметевоз
Э бараси
дери нум ме
э гІуьзетевоз.

Кук:

Эдем дире, гьони туьре,
э пушо дери.
Э мердевоз пой вечире,
э гьово вери.
Ки до туьре и гьул-гъэнет,
ой, духдер — духдер.
Гьер кор туьре гьисди хуьрмет,
жон духдер — духдер.

Духдер:

Гьони бирем сэхьиб улке,
сэхьиб гьер ниет.
Валентине гешд асмуре
э гъэд эн ракет.
Э мердевоз пой вечире
эдет шенде ленг.
Имид мени дуз миверайм
э астаре-менг.

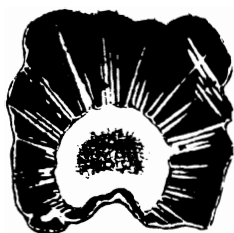
Кук ве духдер:

**Ченд игидгьо жевлон зерет
буьтуьн асмуре.**

**Метребедор угьо сохдет
Ватан имуре.**

**Ватан — мени,
дедей — мени
келе — сохдегор.**

**Эн Ленини
у партия,
гъувот дорегор.**

Э БЭХДЕВЕРИ

Васал оmore гуьлгьо лов бирет,
Дуьлгьой духдергьо шори пур бирет.
Гуьлгьоре чире гирденуьт десде,
Эдете чек зере хунде вежесде.

Руз бисдо дегиш, гудок зе завод,
Духдеру геймиш бисдорут е од.
Карасди кори э дес дери,
Э пушой дезгогь э бэхьс деруьт.

Э ен дезгогьгьой машингьо поисде,
Э хэрч машингьош эдет вежесде.
ТэгIди сохденуьт гьеме э еки,
Диеш эй дире шори ве ники.

Эз план зиедте мидим Улкере,
Нефть, огьун, пулат, гушд, шир ве кере.
Увэхди мизигьим диеш э були,
У рузгьо, дустгьо, нисди э дури.

Э девр коммунизм, э бэхдевери,
Мизигъуь инсон э руй эн хори.
Жофо эриму мибу деш гІуьзет,
У рузе иму сохденим гузет.

ГЪУЪЗУЪРГУЪЛ

(мэгІни)

Вегирди дуъл мере,
Э хуъшде вогосунд,
Муъгъеббет дусдире
Э дуъл ме дегесунд.

Бовор сох туъ, ой гуъл,
Дуъл ме э туъ бенди.
Жовоне Гъуъзуъргуъл
Духдер дербенди.

Туъре ме эз дури,
Диренуъмге гъони,
Бовор сох эз шори
Хунденуъм гъе мэгІни.

Бовор сох туъ, ой гуъл
Дуъл ме э туъ бенди.
Жовоне Гъуъзуъргуъл
Духдер Дербенди.

Чуь сохдем, ой гуьзел,
Рачи эн и дуьньегь,
Жун мере, эз гьезел,
Дешендей э бологь.

Бовор сох туь, ой гуьл
Дуьл ме э туь бенди
Жовоне Гъуьзуьргуьл
Духдер Дербенди.

Гу гуьзел ме гьери,
Эй чуь бирей гъэгьри?
Э туь сохдем бовор,
ШовгIоре ёр биёр.

Бовор сох туь, ой гуьл,
Дуьл ме э туь бенди.
Жовоне Гъуьзуьргуьл
Духдер эн Дербенди.

Туь жогьоб ди, жон гуьл,
Гу метлеб туь чуьни?
Э дес туь дери дуьл
Жун меш эри туьни.

Бовор сох туь, ой гуьл,
Дуьл ме э туь бенди.
Жовоне Гъуьзуьргуьл
Духдер эн Дербенди.

ГУЪЛ ЗИНДЕГУНИ

(мэгИни)

Чум ме нисди де,
Э у екиге,
Нисе воисде
Мере гуълиге.

Сервори :

у муъгъбетмени,
гуъл зиндегуни.
Чум дире гъисди,
Дуъл гъобул сохди.

У эй ме гъисди,
Мелхъэм ве дерму.
Эеки бенди
Согъ гІуъмуър иму.

Сервори :

у муъгъбетмени,
гуъл зиндегуни.

Чум дире гъисди
Дуъл гъобул сохди.

Дуъле вегирде
Дорем ме э у,
Дуъл эн уш дери,
Эз дуъл ме дору.

Сервори :

у муьгъбетмени,
гуъл зиндегуни.
Чум дире гъисди
Дуъл гъобул сохди.

Ме уре дире,
Дуъл сохди гъобул.
Дирте диренге,
Биренуьм могъбул.

Сервори :

У муьгъбетмени,
гуъл зиндегуни.
Чум дире гъисди,
Дуъл гъобул сохди.

МЭГІНИ ДУХДЕРИ

— Туь севгил эри ме
Зиёди эз чуьшме.
Дусди туь дуьл мере
Герм сохде гьемише.

Э гоф туь севгили
Ихьдибор ме сохде.
Дошде сэхд боворин
Фуьрсорем эй хунде.

Гузет сохде когъоз
Бирем гье чуме рэхь.
Дуьл ме э туьревоз
Бири шев те себэхь.

Э ёдевоз дуьл ме
Нирав гьич э хэнде.
Нидануь гьич дуьшме
Дусдире Вегирде.

Бегъем лов э хэнде
Не бердем и ченд сал.
Туьре гузет сохдем
Э тегьер эн васал.

Зимисду гирошде
Васалиш куьнд бири,
Дусд эри вогошде
ВэгІдо ю омори.

Дусд миёв гьеминон
Э вэхд раче герми
Лов мибу буй рейгьон
Шори ве хуроми.

*

— Туьре гуьл у буьлдуьр
Нисоху гьич фурмуш.
Дусди туь э гъэд дуьл,
Э гъэфес де чуьн гъуш.

Когъоз туь овурде,
Эри ме шорире.
Гуш меги туь ёде,
Мухькем дор дусдире.

Чигьрет туь гьер вэхди,
Э пушой чум мени.
Мивиним хошбэхди
Туь гІуьмуьр жун мени.

Миём ме э минжи,
Герми эн гъеминон,
Мизигым э динжи
Э хошбэхде деврон.

МЕСКЕН ШОГЬИР

Эри шогьир гьер куьнж Ватан,
Гьисди мемзуьл, гьисди мескен.
Буьтуьн Ватан эн шогьири,
Эн Ватани у шогьири.

Инсон э гъуш нисди хумне,
Луле ухшеш нисд э хуне.
Инсоне гьисд эгъуьл, гъувот,
Гъуше гьисди энжэгъ гъэнет.

Гъуш баларе сохде келе,
Нес шинохде песде уре.
Эз балаш нисд гъич кумеки,
Не э беди, не э ники.

Э гьержоиш бисдо инсон,
Миё хуну эри Ватан.
Гъич вэхд нибу Гъэриб — Меджнун
Темизиге у хурде нун.

ШЕНДЕ

Нединже Шенде,
Нубо нис хунде,
Гоф учителе,
Э гуш нис гуърде.

Гуш вени бебе,
Гуюм эри туь,
Чуьтам хундеге,
Э школе кук туь.

Э хьэет школе,
Нединжи сохде,
Эз ю гложизте,
Гэиле куфде.

Э вэхд урокиш,
Динж нисе нуьшде,
Э Хьэим — Мишиш,
Гьэлеем вогьунде.

Учитель э класс
Гье гуфдирени:
— Шенде, месох сес!
Ебо гуш вени.

Гьич нубогьоре,
Нисе дануьсде,
Чуьнки э хуне,
Хьозур нис сохде.

Отметкей Шенде
Гьер вэхд гьисди «кол».
Гьич — гьечи хунде,
Нисе бире ков.

Бетимиз бире,
ГІәил гьер вэхд,
Мугьоег бошит
Э гІәил сэхд.

Мурдал бире,
Книг ве дефдер,
Лап усол хунде
Гьэдерсуьз омбор.

Гуш вени хэгьер,
Гуюм эри туь.
Чуьжире тегьер,
Биреге кук туь.

Чуьлки оmore,
Шенде э урок.
Бегьем пичире,
Э малад ве хок.

Э ехэн Шенде,
Гьич седеф не де,
Гье ве ди бире
Синей эн геде.

Гьер руз э школеш
Бирени у дир.
Нэхуьгьой гедеш,
Гьисди биле — бил.

Э сер эн геде,
Вер и хэйли муй,
Нибу куьнд рафде,
Эз мурдале буй.

Гьечи оmore,
ГІэил туь, деде,
Инжо э школе,
Эри гІилм хунде.

Мие туе, бебе,
Деде ве хэгьер,
Гьемише бошит,
Э фикир-хэёл.

Шев ве руз гьер вэхд,
Уроке пуърси,
Дефдереш вини,
Нубош гуш вени.

Дануьсдиге туь,
Сох кумеки,
Пуърсиригеш туь,
Гъисд келе ники.

Дилег меш уни,
Ишму гьер — еки,
Хогъит эй гІэил,
Жун согъи, ники.

Ишму эз хэел,
Мешенит гъич вэхд,
Чуьнки руз эн у,
Миё бу хошбэхд.

Бигъил у Шенде,
Хунде варасуь,
Э шоре метлеб,
Ве ники расуь.

НЕВОЕ СЕНГЪ

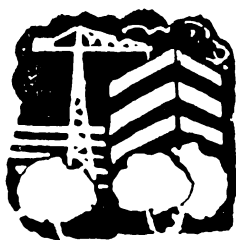
Е руз бенно, э гъэд кор
Мугу, — шегуърд, е сенгъ биёр... —
ТэгІди сохде эз гъундуъри,
Зу фиромо у э хори.
Сенгъэ вегуърд хуб э гъужогъ
Э ён бенно веберд унжо.
Но э пушо дес совусде,
Хуб дениши тик поисде.

Бенно сенгъэ э дес вегуърд,
Рач дениши тиж э шегуърд
Сэхд хъуърш сохде, эз у мугу:
— Бегем унжо де сенгъ небу?!
И сенгъ нисди — е гъингъэли,
Эри гъичиш нисд гІэмели...
Къунж ю неве, лап назуки,
Омбор тенги, нисд гереки.
Эз у гъэйри, екем гъисд чэх...
Гъереводо сенгъэ э ерх.

Коргъой сенгъи варасдебу,
Сенгъ герек бу эри бешбун,
Усдо мугу: — Шегуърд, гъери
Е сенгъ биёр эз у хори! —
ТэгІди сохде у фиромо
Е хубте сенгъ офд не омо,

Усдо дире, вегуърд божэжъ;
— Э кур!... Уни, э гъирогъ рэхъ
Эз гъэриш ерх сенгъэ веги,
Гъич нисд келе, лап рач тенги.

Шегуърд сере тик гуърд суьфде,
Песде гуфди э дуьл хуьшде.
— «Лап рач тенги, гъич нисд келе».
Невое сенгъи, лап э келле.

ШЭГІР КОВТЕР

Э сес хуышде имид бесде,
Е жогъиле хуруз — вече,
Гье э минжи рэхъ поисде
Е рач гІуь — гІуь зе э куче.

Пире гургур эн е хьэёт,
Паруьсд омо э сер езугъ.
Хьуьршлуь бире, бегъем сохд од,
Эз сер юш зе е ченд дундугъ.

Божэхъ зере, гургур мугу:
— Туьре нисди у эшгъ гьеле,
Гьечи гІуь-гІуь эри зере!..
«Ебо дениш э и бале?!...

Селт гиж сохдет игъо мере,
И дов зерей туь гІуь-гІуьре
Довиге сэхд ги лэгІэй туьре.
Е гъоз гъунши эз сер чапар,

Паруьсде нуьшд лап э минжи.
Гъэнет куфде, сохд у пар-пар,
Песде е рач дендуне гъижи.
Гъетте дире тэхсиркоре,
Сер гуьрдени эй гуьфдире:
— Туьре гъич гІэйб оморени
Инжо гІу-гІуь эри зере?
Келетегъо инжой эни
ГІуь-гІуь зере терсирени...
Э жигейму туьре екиге
Гъони мисохд тике-тике.
(Дундугъ зере, вегуьрд гъуьрчуьм).
— Оворе бош эз пушой чум!
Ковтер паруьсд, нуьшд э гІэре,
Сер гуьрд эри бурра шэгІре:
— ГІожиз офдейт ишму уре,
Эз сер дундугъ эри зере?
Гъони уре чуь тэхсири?
Вэхд ю бири гІуь-гІуь зери.
Дес мезенит ишму э у,
Ихдиёри де э дес ю.

Бисдо хъуьжет, лап гофе-гоф...
— Митасуним иму уре!..
Гъич нисохим э у инсоф,
Те негируь у лэгІэре.
Гъе мисохим пара-пара. —
Гургур не гъоз сохдут шовгІо
Гьердуь еки э е лэгІэ.
— Гъич терсунде нисди герек, —

Гуфди ковтер эз бигоне. —
Уре гьони гьисди кумег,
Оммо туьре нисди бине.
Мерихунит хун э хори,
Бигьил зигьуйт гьеме азад!
Азади гьисд бэхдевери.
Були, шори, жофош — хьуьрмет!

Не сегьмуьсде чуькле хуруз,
Паруьсд верафд лап э тики.
Гужлуь бире у руз-беруз,
Гьуь-гьуь зе у эри ники.

Э ТУР КЕС

Э кERGелуый эн колхоз,
Туьлки бире дадалмиш,
Керг-вечере эз бугьоз
Гуьрде, мисохд у бугьмиш,
Песде миберд э луле,
Пэхьни бугьо э куле.

Е шев э товуши менг,
Туьлки рафд гене эй керг,
Туьфенг э дес гуьрде,
Сое вини э далде.
Гьетте дире соере,
Песо зе у хуьшдере.
Вогошде руе куле,
Офдо э фикир — чоре.
Гьееки э пушою
Ведиромо е ою.
Сэхд ловгьоре лисире,
Сер гуьрд эри пуьрсире:

— Шев туь эхэйр бу, холе!
Гъечи эз же оmore
Тэхьноле э пэхьники? —
Пуърси ою эз туьлки.
— Э ов бируьм, жон бирор!..
Э и фермай эн колхоз.
Нисди екиш бердегор,
Пур-пурины керг ве гъоз, —
Гуфди туьлки дургуни,
ТэгІриф доре фермаре. —
Керггъоре эз гурунди
Гъич овурде нис бире. —
Унжо бирем сурой,
Оmoreм эри хисире.

Ою, бугъо э гъирогъ,
Мэхьтел мунде, бисдо гъогъ.
Екем эз пар буй кеши,
Екем осгъу велиси.
Лезет офдо э лэгІэ,
Эз дуьлиш ох вокоши.
Доре лап келе шовгІо,
Жигей юре хуб пуърси.

— Очугъ гуюм э ишму, —
Гуфди туьлки эз ою. —
Эришму е хуруз
Нисд хурег эй согъ руз.
Эз лов ю рихде гъилиз,
Гуфди ою эз туьлки:

— Туь эз инжо мевэхиз,
Дегь миёрум гьееки.

Рафд ою шори-шори,
Луьгегьоре хуьрд сохде,
Пое зере э хори,
Чуме э менг додошде.
Эз више гиросд ою,
Омо э фермай колхоз.

Е сег равуьсд э сер ю,
Екге гІэнж гуьрд эз бугьоз.
Хэбер бире э сес сег,
Гьэреулчи шенд туфенг.
Ою, ноле кешире,
Э хори дураз бире.
Оюре тевиз сохде,
Гушдеш берденуьт эй хурде.
Биренге гьемме сокит,
Туьлки омо эй меит.
У э жигей гиристе,
Сер гуьрд эри хэндуьсте.

МэгІэною гьисд гьечи:
Темэхь нисди хубе чи.

ЭЗ ГЪУЪД-ГЪУЪДИГЪОЙ СЕРЭХЬ ГЪУНШИМЕ

Зу сегъери гьер руз себэхь,
Те хурузгьо гІуь-гІуь зере,
Белкем зутеш, холей Серэхь
Э куче, э сер пой бире.
Хэйли сохде видов-видов:
Хьэёт руфде, овурде гІов,
Чай веноре э самовар,
Дешендени палаз-нимедер,
Гье э куче , э зир тутдор.
Ю, Гъимети не Мирвори
Рач нуьшденуьт э меслэхьэт,
Э ихдилот ве довори.
Серэхь, сохде шовгІо суьфде
Э сер бирор, бирорзере,
Гуфдирени, гъирке сохде:
— Э гъэд эн и келе шегьер,
Офдум-офдум гІэил дошдем,
Э пушошму миро хэгьер,
Гъич эз екиш не пуьрсире,
Не дануьсде, бердуьм дешенд
ГІэил мере дире-дире
Э дес залуме духдер гъэйсер.

Бегъем зери гІаил зердов,
Э тегъер зерде гилов.
— Пой туь ебо, кук туь муно, —
ЛэгІа зере, гуфдирени
Зен гъунши ме, Мирвори.
— Гуит гъери ишму ебо,
Э гъейсэгІа ти гІа руьсгъо,
Гъич е хуб-чи семе дери?..
— Мереш дешендигъо э муьрс,
Нисди бегем у сеге-гІа руьс.
Не пин дануьсде, не пелуь.
Дедей ужире духдер гердо
Сула-сула, телуь-телуь.
Дузи, э куче тил-тилини,
Темизкори, мигъровуни.
Гуйге гъисди дуз — гъовомер,
Не дур дери, не энгуьл.
Э хуне гъисд бегъем шогъ-мар,
Гъер гоф ю огъу — зэхъэр,
Эришму гъурбу хэгъер.
— Весси-весси, дие мегу
Дердгъой мере сохди вогу.
Гене Серэхъ гуфдирени:
— Э духдер, сеге гІа руьс ме
Эз гъимогъ-дерзе терсирени.
Партал дурри, бисдо куьгъне,
Егъин миё шенуь уре.
Нуьшуь партал соху пелуь,
ГІа руьс ме нисе дануьсде,
Нисди уре у селигъэ.

Гъисди бегем бухчей пелуь?..
Э хори нуьшуь е дэгъ-дэгъэ.
Эге ноге тешд э хори,
Эри шушде у партале,
Согъ руз унжо уре кори,
Мивешенуь хуб талалае.
Те у партал шушде оmore,
Миё вирихуьм ме эз хуне.
Де Гъимети, тоб не доре,
Гуфдирени дуьл хуьшдере:
— Тигъи сохит дуьлгъошмуре,
Гуш венит гъони ишму мере.
ГІэруьсгъошму деруьт э кор,
Эй шуьвергъо гъисдуьт бирор.
Расде гу туь, жон Мирвори,
Туьреш эз гІэруьс гилеини?..
Э завод у инженери...
Уре гъисд вэхд дерзи-кори?
Нисди эхи, жон Мирвори.
Куьгъне партал эй вокурде,
Э гІэруьс туь нис гуьнжуьсде.
Эй туь Серэхъ гъич нисди рэхъ
Гъечи инжо туь гьер себэхъ,
Доворигъой гІэруьсе гирде,
Хуьшдере гъечи сук эй сохде.
Де месохит и гофгъоре,
Гирит хъурмет эн ишмуре
Сохит э кифлет шолумире
Куьгъош эз ишму ранг вегируьт
ГІэруьсгъо деш хубте мибошуьт.

ГЪЭЛЕТИ

Э гІуьлом гІэдоти битмиши,
Васали шив доре гъемише.
Э ён е жуьре дор емиши,
Эз хори, э минжи више
Е мерезле веде бу тозе шив.

Дор шиве диренге сохдени бэхили,
Сохдени шовгІоре эз нэхогъи:
— Нигьилуьм ме уре бу гъуьндуьр,
Гъе гъечу пуч бире миверасуь у гІуьмуьр!..

Сер васал лов мисохд лигегъой хуьшдере,
Мидошд у шивлере э соей торики.
Рузгъой эн зимисду гъиров эн доре
Мишувунд э сер шив э шэхдей хиники.

Шивле бу пелемуьрд, лап гІожиз,
Белкем нигирошд у эз поиз,
Эгенер бологъ ниомоге э сер дор,
Шивле ниомо гъич вэхд э ёр.

Е руз поиз дегуърд гъово, омо ворущ,
Вокурд кулок, бисдо зуьгІбе — туфон,
Лой-луй хурд дор, песде раси сэхд э хори.
Расди увэхди шив эз бине биребу буш.

Не терсире лугъонд дешенд раге э хок.
Хок хорире муьхъкем гуърде лап эз дуьли,
Эри хуьшде хъисоб сохд у хоке кумек.
— Ди буй-бале, гъуьндуьр бире бош пара-
менд.

Оммо дениш э и дуьнёгъ уьткем мегерд.
Гъэлет бирем ме согъ гІуьмуьр
Негъишдем туьре вероморе.
— Далде бири эй ме гъони,
Мибисдориге екем гъуьндуьр, —
Э песини гоф хуьшде гуфдирени емишдор.

ЗУ ВОГОШД

Верфгъо гъеме хьэл бире,
Зимисдуш пар зе гирошд.
Хьэл месох туь дуьлмере,
Чуьмерэхуьм, зу вогошд.

Гьер шев вэхьшуьм ме эз хов,
Гуше унтум те себэхь.
Эдем сухде ме чуьн гъов,
Мегьил мере чуме рэхь.

Биё гуьлме, зу биё,
Савзе-мохбери хори.
Гуьл-беневше веромо,
Туь гьелеш неомори.

Туь рафди имид доре,
Весал миём гуфдире.
Доргъош эдей савз бире,
Оммо туь неомори.

Э туь сохде ме бовор,
Куьшдуьм гІэтош дуьлмере.
Биё нуьшим э шогъвор,
Вое сохденуьм туьре.

Биё гуьлме, зу биё,
Биё омони-имдод,
Ини, весалиш омо,
Мегьил мере немирод

Паруьсдекгьо вогошде,
Паруьсденуьт э гьово.
Вомундуьм ме эз гешде,
Э ховгьо семе биё.

Екире сохде гьобул,
Возирейм пэхьни-пэхьни,
Мегьил мере туь могъбул,
Дуьшмен невенуь хьини.

СЕРНОМЕ

Ленин	.	.	.	.	.	.	.	3
Партия	.	.	.	.	.	.	.	5
Ватан	.	.	.	.	.	.	.	7
Мозоллуе Ватан			.	.	.	.	.	9
Васали ватан ме		.	.	.	.	.	.	11
Дусди ватан	.	.	.	.	.	.	.	12
Догъисту	.	.	.	.	.	.	.	14
Дербенд	.	.	.	.	.	.	.	15
Васал	.	.	.	.	.	.	.	17
Поиз	.	.	.	.	.	.	.	18
Эри серворгъой лешгер совети							.	20
Э гӀуьзет игидгъо		.	.	.	.	.	.	22
Зурбое учитель		.	.	.	.	.	.	24
Ерэгъ зулмети		.	.	.	.	.	.	25
Духдер — астарa		.	.	.	.	.	.	27
Э бэхдевери	.	.	.	.	.	.	.	30
Гъуьзуьргуьл	.	.	.	.	.	.	.	32
Гуьл зиндегуни		.	.	.	.	.	.	34
МэгӀни духдери		.	.	.	.	.	.	36
Мескен шогъир		.	.	.	.	.	.	39
Шенде	.	.	.	.	.	.	.	40
Невое сенгъ	.	.	.	.	.	.	.	44
ШэгӀр ковтер		.	.	.	.	.	.	46
Э тур кес	.	.	.	.	.	.	.	49
Эз гъуьд-гъудигъой Серэхъ гъунши ме	.						.	52
Гъэлети	.	.	.	.	.	.	.	55
Зу вогошд	.	.	.	.	.	.	.	57

ДЛЯ ДЕТЕЙ СРЕДНЕГО И СТАРШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

ВЕСЕННЯЯ ПЕСНЯ

Татский язык

Редактор М. Дадашев
Художник М. Вегерчук
Худож. редактор С. Магомедова
Тех. редактор Е. Жукова
Корректор А. Семендуев

Сдано в набор 20. 02. 1979 г. Подписано в печать
25. 10. 1979 г. С01694. Формат 60×90¹/₃₂. Бум.
типогр. № 2. Гарнитура «Школьная». Печать
высокая. Усл. п. л. 1,9. Уч.-изд. л. 1,35. Тираж
1000. Цена 5 коп. Зак. № 221.

Дагестанское учебно-педагогическое издатель-
ство Управления по делам издательств, полиг-
рафии и книжной торговли Совета Министров
Дагестанской АССР. Махачкала, ул. Марко-
ва, 32.

Типография им. С. М. Кирова Управления по
делам издательств, полиграфии и книжной
торговли Совета Министров Дагестанской
АССР. Махачкала, ул. Маркова, 51.

Г 763 — 10 _____ 84 — 79 ИБ № 620
М 124 (03) — 79

© Дагучпергиз, 1979

Цена 5 коп.

ВЕСЕННЯЯ ПЕСНЯ

Татский язык